

STREAM

Policy Brief

www.streaminitiative.org

Numero 2

Summary

Ano ini? Pag-analisar kag pagsuporta sang mga tawo nga ang palangabuhian nagalakip sang pangisda kag akwakultura.

Basaha ini kon ...

.. gusto mo mahangpan ang mga tinutuyo, kahuyang, mga manggad kag kapasidad kag konteksto sa diin nagakabuhi ang mga tawo.

Nagasakop ini sa:

- Pagbaton sang importante nga papel sa mga administrasyon sang pungsudnon nga pangisdaan sa pagpahagan-hagan sang kaimulon.
- Paghatag sang kapasidad sa paghangop sa pag-analisar sang palangabuhian kag mga pamaagi sini para sa kauswagan.
- Pagkonsiderar sang mga desisyon nga ginahimo sang mga tawo, mga butang nga ila magamit kag ang mga sirkumstansiya nga makabilog sini tanan para makasuporta sa *palangabuhian*.
- Pagbase sang Pungsudnon nga Estratehiya-Pangkauswagan (katulad sang NSSDs, CDFs and PRSPs) sa konteksto sang palangabuhian sang mga tawo nga kon sa diin ginahimo ini nga mga serbisyo kag polisa.
- Pagpabaskug sang kaangtanan sa tunga sang ginahalinan sang kaimulon sang mga mangunguma kag mangingisda kag ang mga sabat nga mga polisa para diri.

Ang pag-analisar sang palangabuhian, nagagamit sang mga buyloganay nga mga pamaagi, sa masami ginapatigayon sang mga grupo sa mga komunidad.

Ang pag-analisar sang palangabuhian kag mga pamaagi sini, mga nagapaayon nga pamaagi sa pagtrabaho nga maathag nga nagabutang sang mga tawo, indi ang pagdumala sang dunang manggad sa tubigan, sa sentro sang pagpat-ud sang mga buluhaton.

Mahimo naton ang mga natun-an bahin sa palangabuhian sang mga tawo nga mangin mapuslanon nga oportunidad sa pagbag-o kag pagmonitor kag pag-ebalwar sang aton nga pagtinguha ayon sa tinutuyo sang mga imol nga tawo.

Pahibalo bahin sa ...

Livelihoods Approaches in Fisheries and Aquaculture

... sa duha ka pahina ukon malip-ot pa

Kon makahimo ka sang isa ka butang sa sini nga Policy Brief, himu-a ini ...

Maghatag kinaadman kag magdisenyo sang pamaagi sa pagtrabaho sa mga organisayon nga nagahatag sang fisheries professionals sang kapasidad sa paghangop kag pagsuporta sa pagdumala sang mga dunang manggad sa tubigan sa palangabuhian sang mga tawo, labi na gid ang pigado

Ang pahibalo ...

Ang paghatag sang maayo nga mga polisa kag serbisyo nga epektibo nga nagasuporta sang tinutuyo sang mga tawo nagadepende sa madamo, kon kaisa gakumplikto nga mga buluhaton. Ang tatlo ka mga importante nga mga parte amo: ang kapasidad sa pag-analisar kag paghangop sang palangabuhian sang mga tawo, ang pagkonsiderar sang pungsudnon nga panan-awan, kag mga inisyatibo sang komunidad-pangkalibutanon, nga nagapanawagan sang Pungsudnon nga Estratehiya-Pangkauswagan.

- Sa Asia Pacific, ang suporta sang pungsudnon nga gobyernbno sa pagdumala sang dunang manggad sa tubigan yara nakatuon sa masami sa pagsiyasat kag pagpauswag sang teknolohiya. Samtang ginabaton naton ang **importante nga malapad nga papel para sa pungsunon nga pag-administrar sang national fisheries sa pagpahagan-hagan sang kaimulon**, dapat naton mahangpan ang papel sang fisheries sa palangabuhian sang mga imol nga tawo.
- Para mahimo ini, dapat mahatag ang **kapasidad sa paghangop sang mga pamaagi sa pag-analisar sang palangabuhian** para sa kauswagan.
- **Ang pag-analisar sang palangabuhian** isa ka **may sistema apang nagapaayon nga pamaagi sa paghangop** sang mga sitwasyon, pag-agum sang mga butang, mga kahuyang, mga direksiyon nga padulungan, nga nagagamit sang mga pamaagi sa pagtu-on nga may partisipasyon halin sa mga tawo kag mga grupo sa mga komunidad. Indi ini kumplikado apang sa masami nagalakip sang mga tawo nga mahatagan sang papel nga bag-o sang sa naandan nila.
- Ang paggamit sang *livelihoods approach* nagalakip sa pagkonsiderar sang mga **napili nga mga buluhaton sang mga tawo, mga dunang manggad nga ila magamit kag mga sirkumstansiya nga magabilog sini para sa pagsuporta sang palangabuhian**. Nagakahulugan ini sa maathag nga pagbutang sang mga tawo, indi sang pagdumala sang dunang manggad sa tubigan, sa sentro sang pagpat-ud sang mga buluhaton.
- Makabulig ang pagpalapad sang aton **panan-aw sa pagdumala sang dunang manggad sa tubigan**, imbes nga akwakultura ukon pangisda ukon panguma, bangud nga gabulig ini sa aton nga likawan ang paglimite sang aton buluhaton sa isa ka parte sang sektor, kay nahibaluan naton nga ang mga kabuhi sang tawo kumplikado. Nahibaluan gid naton nga ang mga imol, nagapangita sang nagakalain-lain nga palangabuhian, nga nagalakip sang naga-alalangot nga aktibidades nga may angot man sa pagdumala sang dunang manggad sa tubigan, pagpangisda, akwakultura, pamugon, pagprodukto sang mga butang kag pagbaligya sang serbisyo.

→ Madamo nga mga tawo nga naga-administrar sang fisheries nahanas sa teknolohiya apang **nagakinahanglan sang suporta nga mahatagan sang kapasidad** sa pagpatigayon sa pag-analisar sang palangabuhian kag pag-implementar sang mga pamaagi sini.

Pahibalo bahin sa ... pamaagi sa palangabuhian ukon livelihoods approaches

- Ang Livelihoods approaches nahanungod sa **pagpadalum sang paghangop**, pagbutang sang mga tawo sa sentro sang kauswagan kag paghatag sang malahalon nga impormasyon sa iban bahin sa mga tawo nga nagapangabuhi gamit ang mga butang nga yara sa ila palibot.
- Ang paggamit sang Livelihoods Approach makabulig sa aton sa pagrekognisar kag pagnegosyar sang indi-balanse nga gahum nga gapatunga sa isa ka relasyon, pagtinguha nga indi makuha ang isa lang ka (dominante) panan-awan kondi ang madamo nga panan-awan kag para **maseguro nga ang kinaalam kag paghangop sang mga tawo ang magabilog sang mga buluhaton, ti-on sa paghimo sini, galastuhon kag mga kagawi-an sa pagtrabaho.**
- Duha ka posible nga resulta sang livelihoods approaches sa sektor sa pangisda amo ang: **pagpabakud sang kaangtanan sa tunga sang ginahalinan sang kaimulon sang mga mangunguma kag mangingisda kag sang ginaresponde nga mga polisa kag maathag nga pagpakita sang dako nga papel sang dunang manggad sa tubigan sa palangabuhian sang mga imol nga tawo.**
- Paagi sa paggamit sang livelihoods approaches **mabaylo naton ang natun-an bahin sa palangabuhian sang mga tawo nga mangin mapuslanon nga oportunidad sa pagbag-o** kag pagmonitor kag pag-ebalwar sang aton nga pagtinguha ayon sa tintutuyo sang mga imol nga tawo.
- Kon ang livelihoods approaches mangin mapuslanon sa pagpa-uswag sang paghatag sang mga serbisyo-lokal kag polisa, **makabulig man ini sa malapad nga pungsudnon nga panan-awan**, kag may importante nga papel sa paghimo sang Pungsudnon nga Estratehiya-Pangkauswagan (katulad sang NSSDs, CDFs and PRSPs – tan-awa ang kahon sa idalum).

Mga Obligasyon-Internasyunal kag livelihoods approaches:

- Agenda 21, action plan sang 1992 Rio Earth Summit, nagapanawagan sa mga pungsod nga maghimo sang National Strategies for Sustainable Development (NSSD), para maseguro ang padayon nga kauswagan pang-ekonomiya, pangsosyudad kag sang mga butang sa palibot.
- Ang World Bank nagahingyo sang Comprehensive Development Frameworks (CDFs)
- Ang World Bank kag ang IMF nagagamit sang Poverty Reduction Strategy Papers (PRSPs) paagi sa pag-angot sang bulig-pautang nga may resulta bahin sa pagpahagan-hagan sang kaimulon (nga subong amo ang gapatunga sa mga dialogo sa tanan nga mga pungsod nga nagabaton sang pautang halin sa World Bank kag IMF).
- NSSDs, CDFs kag PRSPs kada isa mga sahi sang Pungsudnon nga Estratehiya-Pangkauswagan nga nagalakis sang livelihoods approaches.
- Ang pagdumala sang dunang manggad sa tubigan para sa palangabuhian sang mga imol nga tawo sa Asya Pasipiko, dapat nga may papel sa Pungsudnon nga Estratehiya-Pangkauswagan

Kaangtanan sa iban nga mga dokumento kag iban pa nga kuluhaan sang impormasyon nahanungod sa sini nga topiko:

- Isa ka 18 ka pahina nga guidance note nga nagakumpara sang mga pamaagi sa kauswagan halin sa UK Department for International Development http://www.livelihoods.org/info/guidance_sheets_pdfs/section6.pdf
- Isa ka 4-ka pahina nga Better-practice Guideline on Livelihoods Approaches – Capacity-building and Analysis <http://www.streaminitiative.org/Library/bpg/index.html>
- Livelihoods and Fisheries in the Lower Mekong Basin: Understanding the concept of livelihoods approaches. Mekong Development Series No. 5 <http://www.streaminitiative.org/Library/pdf/pdf->

Diin ini naghalin?

Ang Policy Brief series ginhimo sang Support to Regional Aquatic Resources Management (STREAM) Initiative of the Network of Aquaculture Centres in Asia-Pacific (NACA).

Ang Policy Brief 2 nagasunod sa Policy Brief 1, nga nagahambal bahin sa pagsugtanay sa pagbag-o sang polisa kag paglakip sang mga tawo sa proseso. Ginbase ini sa mga ekspertyensiya halin sa FAO Technical Cooperation Project 'Assistance in Poverty Alleviation through Improved Aquatic Resources Management in Asia-Pacific', bahin sa buyloganay nga paghangop sang pag-analisar sang palangabuhian kag mga pamaagi sini.

Sa dugang nga impormasyon pagtan-aw sa www.streaminitiative.org/Library/India/india.html ukon magpakig-angot

STREAM, NACA, Suraswadi Bldg, DOF Complex, Kasetsart University, Ladyao, Jatujak, Bangkok 10900 THAILAND, Fax (662) 561-1727, Tel (662) 561-1728